

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Узп 363/2019
05.12.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Катарине Манојловић Андрић, председника већа, Гордане Џакула и Божидара Вујичића, чланова већа, са саветником Весном Мраковић, као записничарем, одлучујући о захтеву Агенције за реституцију Републике Србије, Јединице за конфесионалну реституцију из Београда, Масарикова 5, за преиспитивање судске одлуке - пресуде Управног суда 22 У 15272/16 од 03.10.2019. године, уз учешће АА из ..., коју заступа пуномоћник Мирослав Николић, адвокат из ...,, као противном странком, уз учешће ПУ "ББ" из ..., и са Републиком Србијом, коју заступа Државни правобранилац Републике Србије, у предмету враћања имовине, у нејавној седници већа, одржаној дана 05.12.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

Захтев се **УВАЖАВА** и **ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ** пресуда Управног суда 22 У 15272/16 од 03.10.2019. године, тако што се **ОДБИЈА** тужба АА из ... и **ОДБИЈА** захтев АА за накнаду трошкова управног спора.

У преосталом делу, у погледу захтева Републике Србије и Општине Мали Зворник за накнаду трошкова управног спора, пресуда остаје неизмењена.

Образложење

Побијаном пресудом уважена је тужба АА из ..., поништено је решење Агенције за реституцију Републике Србије, Јединице за конфесионалну реституцију број .../... од 03.10.2016. године и предмет је враћен надлежном органу на поновно одлучивање. Оспореним решењем одбијен је захтев АА за враћање права својине на цамији на кп. бр. ... КО

У захтеву за преиспитивање побијане пресуде, поднетом због повреде закона и повреде правила поступка, подносилац указује на то да је имовина која је предмет захтева за враћање одузета применом члана 11. Основног закона о експропријацији из 1947. године, којим је било прописано да ће се сопственику дати накнада у висини процене прометне вредности који експроприсана имовина има на дан процене. Наводи да је Управни суд нашао да је у поступку који је претходио доношењу оспореног решења требало на несумњив начин утврдити какав је однос између износа од 310.717,00 динара и тржишне вредности непокретности, односно да ли је у питању правична или тржишна вредност експроприсане непокретности. Подносилац захтева

истиче да тржишна цена непокретности представља прометну цену тј. цену коју непокретност има у правном промету. Истиче, такође, да је термин „правична накнада“ уведен тек 15.02.1968. године, ступањем на снагу Закона о изменама и допунама Закона о експропријацији („Службени лист СФРЈ“, број 68), а да је експропријација у конкретном случају извршена 1953. године. Наводи и то да противна странка није доставила ниједан доказ којим би довела у сумњу да је накнада која је исплаћена у складу са одредбама Основног закона о експропријацији била тржишна. Сматра да је поступањем Управног суда повређено право странака на правну сигурност, јер је тај суд у досадашњој пракси одбијао тужбе цркава којима је одбијен захтев за реституцију у случајевима када је бившем власнику утврђена накнада применом одредбе члана 11. Основног закона о експропријацији. Предлаже да Врховни касациони суд захтев уважи, а побијану пресуду укине или преиначи.

Противна странка, у одговору на захтев, предлаже да суд исти одбије.

Предшколска установа "ББ" из ..., у одговору на захтев, предлаже да суд исти одбије.

Република Србија није доставила одговор на захтев, иако јој је захтев уручен преко Државног правобраниоца Републике Србије.

Поступајући по поднетом захтеву и испитујући побијану пресуду у границама захтева у смислу одредбе члана 54. Закона о управним споровима ("Службени гласник РС" 111/09), Врховни касациони суд је нашао:

Захтев је основан.

Према разлозима образложења побијане пресуде, поступак у овој управној ствари покренут је захтевом тужиоца (овде противне странке), поднетим на основу Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама, и то за враћање експроприсане непокретне имовине – цамије са двориштем на кат. парц. бр. ... КО Решењем Среске експропријационе комисије у Лозници Е 8/50 одређено је да ће се на име накнаде за одузето земљиште ранијем сопственику исплатити 13.221,00 динара у државним обвезницама, као и накнада за једну порушену цамију и накнада за непорушену цамију коју ће експропријат о свом трошку пренети на друго земљиште, у износу од 286.025,00 динара у државним обвезницама, при чему се доносилац позвао на одредбе чл. 1, 2, 3, 7, 9, 11, 15, 18, 20, 21, 24, 28, 29. и 31. Основног закона о експропријацији. Управни суд је нашао да је у поступку који је претходио доношењу оспореног решења било потребно утврдити какав је однос између износа од 310.717,00 динара, колико је према потврди Народне банке Србије било исплаћено ранијем сопственику, и тржишне цене експроприсане непокретности у време одузимања, односно да се на несумњив начин утврди да ли је у питању правична или тржишна вредност наведене непокретности. Стога су, по оцени Управног суда, оспореним решењем учињене битне повреде правила поступка из одредбе члана 199. став 2. Закона о општем управном поступку, јер из разлога датих у образложењу оспореног решења и доказа у достављеним списима не произлази правилност одлуке дате у диспозитиву и правилност примене одредбе члана 1. Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама у конкретном случају.

Оцењујући законитост побијане пресуде, Врховни касациони суд налази да се основано наводима захтева указује на то да је пресудом повређен закон.

Одредбом члана 1. Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама ("Службени гласник РС" број 46/06) је прописано да се тим законом уређују услови, начин и поступак враћања имовине која је на територији Републике Србије одузета од цркава и верских заједница, као и од њихових задужбина и друштава, применом прописа о аграрној реформи, национализацији, секвестрацији и других прописа који су донесени и примењивани у периоду од 1945. године, као и свим другим актима којима је вршено одузимање те имовине, без тржишне накнаде.

Одредбама члана 11. ст. 1. и 2. Основног закона о експропријацији („Службени лист ФНРЈ“, бр.28/47, 12/57 и 53/62) било је прописано да ће се сопственику дати накнада за експрописану имовину у висини просечне прометне вредности, коју експрописана имовина има на дан процене.

По налажењу Врховног касационог суда, у побијаној пресуди су правилно оцењени као неосновани наводи тужбе да тужилац има право на враћање имовине без обзира на то да ли му је исплаћена накнада за имовину, јер, сагласно одредби члана 1. Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама, црква, односно верска заједница има право на враћање имовине само ако је она одузета без тржишне накнаде. Такође, Управни суд је дао ваљане разлоге који се односе на доказе о томе да је тужиоцу, овде противној странци, у целини исплаћена накнада за експрописане непокретности. Врховни касациони суд прихвата и становиште Управног суда из образложења побијане пресуде да на решење ове управне ствари није од утицаја навод тужбе којим се указује на то да је Законом о враћању одузете имовине и обештећењу прописано право на враћање имовине која је одузета применом Закона о експропријацији важећих до 1968. године, будући да се ради о различитим прописима у поступцима реституције.

Међутим, Врховни касациони суд није прихватио становиште Управног суда да је у поступку који је претходио доношењу оспореног решења било потребно утврдити какав је однос између износа од 310.717,00 динара и тржишне цене експрописаних непокретности у време одузимања, односно да се на несумњив начин утврди да ли је у питању правична или тржишна вредност наведених непокретности. Наиме у члану 11. Основног закона о експропријацији који је важио у време одузимања непокретности противној странци било је прописано да ће се накнада исплаћивати у висини прометне вредности непокретности, док се у члану 1. Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама наводи тржишна накнада. Дакле, ни у једном од меродавних закона није предвиђена правична накнада за експрописану непокретност, па подносилац захтева зато није био дужан да у управном поступку утврђује да ли је накнада за експрописане непокретности у овом случају била правична. Правична накнада за експрописану имовину је прописана тек у Закону о изменама и допунама Закона о експропријацији („Службени лист ФНРЈ“, број 5/68) и она се није одређивала само према тржишним параметрима него је зависила и од личних и породичних прилика сопственика, као и од других критеријума у зависности од врсте непокретности. Када је у питању однос између прометне вредности и тржишне накнаде, Врховни касациони суд констатује да се у решењу о експропријацији не помињу директно речи "тржишна" и "прометна вредност", али се наводе чланови

Основног закона о експропријацији на основу којих је решење донето, а између осталог и члан 11. којим је било прописано да ће се накнада исплатити у висини просечне прометне вредности непокретности. Тужени орган је заузео становиште да прометна вредност непокретности одговара тржишној цени експроприсане непокретности у време одузимања, те да је терет доказивања супротног на подносиоцу захтева за реституцију, али да подносилац захтева није доставио ниједан доказ да утврђена и исплаћена прометна вредност експроприсане непокретности није истовремено била и њена тржишна вредност, што је, и по оцени Врховног касационог суда, правилан став. Оваква оцена заснована је на одредбама члана 1. Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама и члана 150. став 3. Закона о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97 и 31/01 и „Службени гласник РС“, број 30/10). Ratio legis Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама био је да се црквама и верским заједницама врати имовина само ако је она одузета без тржишне накнаде на основу прописа и других аката који су примењивани након 1945. године, како правилно закључује и Управни суд у побијаној пресуди, а из чега произлази законска претпоставка да је одузимање имовине на основу прописа и других аката вршено уз исплату тржишне накнаде. Уколико постоји законска претпоставка о одређеној чињеници, онај ко се на њу позива, у овом случају подносилац захтева за преиспитивање, није дужан да је докаже. С друге стране, лице које сматра да таква претпостављена чињеница не постоји - мора претпоставку оборити тј. понудити доказе који потврђују супротно, што у спроведеном поступку противна странка није учинила. Из изнетих разлога не постоје битне повреде правила поступка из одредбе члана 199. став 2. Закона о општем управном поступку при доношењу оспореног решења, како је наведено у побијаној пресуди.

Имајући у виду све изложено, Врховни касациони суд је захтев уважио и преиначио побијану пресуду на основу одредбе члана 55. став 2. Закона о управним споровима, при чему је одбио захтев тужиоца за накнаду трошкова управног спора сходном применом одредаба члана 153. Закона о парничном поступку.

Врховни касациони суд је одлуку из става другог диспозитива пресуде донео због тога што одговори на тужбу Републике Србије и Општине Мали Зворник не садрже ништа ново у односу на податке у списима и садржину тужбе, због чега нису били од значаја за одлучивање.

ПРЕСУЂЕНО У ВРХОВНОМ КАСАЦИОНОМ СУДУ

дана 05.12.2019. године, Узп 363/2019

Записничар,
Весна Мраковић, с.р.

Председник већа – судија,
Катарина Манојловић Андрић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић